

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Sylvy Šiškeové a soudce Ondřeje Mráky v právní věci žalobce: **Ing. M. P.**, zastoupeného advokátem JUDr. Janem Klaiem, Lukavická 2012/22, Plzeň, proti žalovanému: **velitel vzdušných sil**, Vítězné náměstí 1500/5, Praha, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 7. 2019, čj. MO 205159/2019-3031, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 1. 7. 2021, čj. 62 Ad 15/2019 - 77,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 4 114 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] V nynější věci se NSS zabývá jedním z mnoha sporů mezi vojáky z povolání a jejich útvary ohledně nařizování služební pohotovosti a plnění úkolů služeb SAR a LZS (*letecké pátrací a záchranné služby*, resp. *letecké záchranné služby*) 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních. Podobně jako v ostatních sporech i zde NSS následuje pilotní rozsudky ze dne 16. 12. 2021, čj. 1 As 246/2021-39 a 1 As 247/2021-40, resp. ze dne 21. 1. 2022, čj. 10 As 404/2021 - 39.

[2] Žalobce, voják z povolání, požádal v roce 2008 velitele svého vojenského útvaru (původně šlo o útvar v Přerově) o doplacení platu za celé období, kdy byl určen k plnění úkolů služeb LZS a SAR. Podobně jako v jiných věcech jde již o několikáté rozhodnutí o žalobcově žádosti. Původní rozhodnutí správních orgánů byla totiž zrušena rozsudky

Krajského soudu v Ostravě. Nyní o žádosti (jako správní orgán prvního stupně) rozhodoval velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou, který nahradil žalobcův původní přerovský útvar. Velitel tohoto útvaru žalobci rozhodnutím ze dne 17. 1. 2019 částečně vyhověl a přiznal mu odměnu za práci přesčas ve výši cca 220 000 Kč spolu s úrokem z prodlení, ve zbytku jeho žádost zamítl. Žalovaný pak rozhodnutím uvedeným v záhlaví zamítl žalobcovu odvolání.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu ke krajskému soudu, který ji vyhověl, rozhodnutí žalovaného zrušil pro nepřezkoumatelnost a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Podle krajského soudu totiž nebylo jasné, zda byla žalobci nařízena služební pohotovost, případně zda fakticky v jednotlivé doby nařízené přítomnosti na letišti žalobce vykonával službu nebo služební pohotovost. Krajský soud se neztotožnil se žalobcem v tom, že správní orgány uplatnily námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. Ve vztahu k námitce, že správní orgány postupovaly nesprávně, protože nerozšířily posuzování jeho žádosti i do období let 2008 až 2012, krajský soud uzavřel, že nejsou dány dostatečné skutkové podklady pro její posouzení. Uložil proto žalovanému, aby se k tvrzenému rozšíření žádosti vyjádřil a do spisu doplnil relevantní podklady.

II. Shrnutí argumentů kasační stížnosti a vyjádření žalobce

[4] Žalovaný (stěžovatel) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Pro oprávněnost nároku žalobce je podle stěžovatele rozhodující jen to, zda v době, za kterou požaduje doplacení platu, voják skutečně vykonával službu. Žalobce přitom sám věděl, že službu SAR zajišťuje v režimu 12 hodin služby a 12 hodin služební pohotovosti, a v době služební pohotovosti služební úkony zpravidla neplnil. Pokud mu výjimečně bylo plnění služebního úkolu v době pohotovosti nařízeno, bylo zároveň proplaceno jako výkon služby. Jedná-li se o otázku promlčení, tu stěžovatel posoudil totožně jako správní orgán I. stupně, přičemž pouze doplnil odůvodnění ve vztahu k promlčenému nároku. Stěžovatel se také vymezil proti pokynu krajského soudu, aby doplnil skutkové podklady ve spisu. Správní spis přitom podle stěžovatele obsahuje veškeré relevantní podklady. Chybějící organizační rozkazy pro rok 2005 a 2006 nahrazují svědecké výpovědi, které jsou ve shodě; jejich zopakování proto stěžovatel nevnímá jako účelné.

[5] Žalobce podal ke kasační stížnosti obsáhlé vyjádření, ve kterém se ztotožnil s výrokem rozsudku krajského soudu, ale ne s jeho odůvodněním. Mimo jiné tvrdí, že rozdělení směn na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo jen formální a výkon služební pohotovosti mu nikdo nenařídil. Celé období 24 hodin tak bylo ve skutečnosti obdobím služby, což by měl soud výslovně dovodit.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] NSS znovu připomíná, že v podstatě totožnou situací se již zabýval, v nynější věci proto jen následuje vlastní judikaturu citovanou v bodu [1], od které nemá důvod se odchýlit. NSS se též zabývá jenom nároky za období tří let před podáním žalobcovy

pokračování

žádosti. Krajský soud v nynější věci potvrdil, že nároky za dřívější období byly promlčené, a neshledal, že by byla námitka promlčení ze strany správních orgánů uplatněna v rozporu s dobrými mravy (srov. rozsudek 1 As 247/2021, bod 36, a blíže též body 51–53 rozsudku krajského soudu). Níže (v části **III. A.**) se proto NSS zabývá okolnostmi výkonu služby či služební pohotovosti zhruba v období let 2005 až 2008. K otázce promlčení se jinak žádná kasační námitka nevztahuje, vyjma rovněž níže (v části **III. B.**) řešeného období července 2005.

III. A. K režimu plnění úkolů LZS a SAR v období let 2005 až 2008

[8] Žalobce v nynější věci sloužil v 233. vrtulníkové letce v Plzni-Líních od jejího založení, a to v režimu „12/12“, tedy 12 hodin výkonu služby a na ně navazujících 12 hodin formálně označovaných jako služební pohotovost (první doba pravidelně trvala od 7 do 19 hodin, druhá od 19 do 7 hodin následujícího dne). Podstatou sporu je, zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu. Podle § 30 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání (ve znění účinném v době, do níž spadají uplatněné nároky), platilo, že *vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídit vojákovu služební pohotovost*. Podle § 30 odst. 2 téhož zákona je služební pohotovostí *přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby*.

[9] Pro posouzení, zda je nárok žalobce na doplacení ušlého platu oprávněný, je potřeba posoudit tři otázky (z nichž první dvě představují formální aspekt věci a třetí materiální): 1) zda existuje *rozkaz*, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena, 2) zda byl dán *důležitý zájem* služby pro nařízení služební pohotovosti a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost *fakticky vykonával* (rozsudek 1 As 247/2021, bod 34).

[10] Na začátek NSS připomíná, že pokud jde o první uvedenou otázku, zda existuje *rozkaz* nařizující žalobci služební pohotovost, důkazní břemeno ohledně nařízení služební pohotovosti tíží *správní orgány* (velitele útvaru a stěžovatele), nikoli žalobce (1 As 247/2021, bod 44). Pro prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je navíc potřeba doložit existenci „personálního“ rozkazu, tedy rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákovu (v nynější věci k žalobci), a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Naopak obecné dokumenty, které nestanovují žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR, k unesení důkazního břemene nestačí (1 As 247/2021, bod 39).

[11] Neexistence bezvadných rozkazů o nařízení služební pohotovosti ale sama o sobě nesvědčí o oprávněnosti žalobcova nároku. Je proto třeba posuzovat i druhou a třetí výše uvedenou otázku. Pokud by existoval *důležitý zájem* služby pro nařízení pohotovosti (byť by z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky pouze drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služeb LZS a SAR), nemohl by být nárok na doplacení ušlého platu oprávněný (1 As 247/2021, body 45–46). Všemi třemi otázkami se NSS zabývá níže.

III. A. 1. Žalobci nebyla formálně nařízena služební pohotovost

[12] Podstatou kasační argumentace k první řešené otázce je to, že nařízení služební pohotovosti plynulo z organizačních rozkazů, směrnice LSZ/SAR, jednotlivých denních rozkazů a svědeckých výpovědí. Podle stěžovatele tak již ve správním spisu byl dostatek podkladů svědčících o nařízení pohotovosti.

[13] S touto argumentací a především s totožnými dokumenty či svědeckými výpověďmi se NSS již ve výše (bod [1]) citovaných rozsudcích vypořádal. NSS proto i v projednávané věci dospěl k závěru, že žalobci *nebyla* služební pohotovost formálně nařízena, resp. že správní spis neobsahuje žádné podklady, z nichž by nařízení pohotovosti žalobci vyplývalo. Jediný rozdíl mezi nyní řešenou věcí a věcmi řešenými prvním senátem NSS (ve kterých rozhodoval jiný senát krajského soudu) spočívá v tom, že krajský soud v nynější věci uznal, že pro rok 2007 byla organizačním rozkazem ze dne 2. 1. 2007 formálně služební pohotovost nařízena (NSS proto tuto úvahu krajského soudu korigoval mírně odlišně než v již rozhodnutých věcech a zabýval se např. i podklady, které jinak krajský soud v otázce nařízení pohotovosti v roce 2007 blíže neřešil).

[14] Pokud jde o organizační rozkazy velitele útvaru, k období let 2005 a 2006 správní spis žádné takové rozkazy neobsahuje. Ve spise jsou založeny pouze části organizačních rozkazů ze dnů 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Výňatky organizačních rozkazů z roku 2008 sice zmiňují, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, jde ale v podstatě jen o poznámku v přehledu jednotlivých druhů služeb a rozkazy (v tom rozsahu, ve kterém jsou ve spisu) o samotném nařizování pohotovosti nic neuvádějí. Organizační rozkaz z roku 2007 jako jediný obsahuje nějaké relevantní pasáže ve vztahu k členění služeb LZS a SAR, režimu, v jakém byly vykonávány, a k otázce nařizování služební pohotovosti. Příloha rozkazu (resp. část rozkazu takto označená) se věnuje mimo jiné stanovení časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19 h do 7 h následujícího dne je označena jako „pohotovost na pracovišti“. V příloze je dále uvedeno, že „*velitel 233. vtl. zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vtl. a náčelník skupiny záchranné a výsadkové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující).*“ Ze žádného z rozkazů (v podobě, ve které jsou ve spisu), a tedy ani z rozkazu z roku 2007 ale nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanovují žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR (viz výše bod [10]).

[15] Stěžovatel dále tvrdil, že k nařízení pohotovosti došlo organizačními rozkazy *ve spojení* s denními rozkazy. Správní spis ale obsahuje pouze několik týdenních (či denních, jak je označuje stěžovatel) rozkazů obsahujících rozpis směn LZS a SAR na jednotlivé dny se jmény vojáků zařazených do služby (včetně jednoho z roku 2007, pozn. NSS). Z nich ale vůbec neplyne, že by část směny byla vykonávána v režimu služební pohotovosti; naopak se jeví tak, že celých 24 hodin představuje „standardní“ výkon služby (obdobně 1 As 247/2021, bod 40). Nařízení služební pohotovosti neprokazují ani další dokumenty, na které odkazuje stěžovatel, jako je např. Směrnice LZS/SAR, protože ani v nich není služební pohotovost nařízena konkrétním osobám.

[16] Konečně nařízení služební pohotovosti nedokládají ani svědecké výpovědi, na které obecně stěžovatel v kasační stížnosti odkazuje (podle stěžovatele prokazují existenci organizačních rozkazů z let 2005 a 2006 a udílení ústních denních rozkazů

pokračování

ohledně určení vojáků do služební pohotovosti). I kdyby výpovědi prokazovaly existenci *organizačních* rozkazů v letech 2005 a 2006, nemohly by prokázat nařízení pohotovosti konkrétnímu vojákovi (ani organizační rozkazy založené ve spise totiž nic takového neobsahovaly). Ohledně udílení denních rozkazů zase panují ve výpovědích takové rozpory, že nelze učinit závěr, že by z nich vyplývalo nařizování služební pohotovosti (tím méně pak konkrétně ve vztahu k žalobci). Ačkoliv někteří ze svědků vydávání ústních rozkazů potvrdili, jiní dotazovaní uvedený postup striktně odmítli (srov. např. rozpor ve výpovědích dřívějšího velitele útvaru a velitele letky v bodech 38 a 41 rozsudku krajského soudu; na stejný rozpor pak NSS upozornil i ve věci 1 As 247/2021, v bodu 41).

III. A. 2. *Na nařízení služební pohotovosti nebyl důležitý zájem podle § 30 zákona o vojácích z povolání*

[17] Pokud jde o druhou otázku, NSS zde doplnil úvahy krajského soudu ohledně let 2005, 2006 a 2008 (touto otázkou se krajský soud nezabýval, srov. však důvody NSS pro obdobné doplnění úvah ve věci 1 As 247/2021, bod 47) a potvrdil závěr krajského soudu ohledně neexistence důležitého zájmu v roce 2007 (k tomu blíže viz bod 32 napadeného rozsudku).

[18] Služební pohotovost podle § 30 zákona o vojácích z povolání je výjimečný institut, který typicky nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí. Důležitý zájem služby, pro který může být pohotovost nařízena, nelze spatřovat v nutnosti zajistit běžnou náplň služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek 1 As 247/2021, body 48–49, rozsudek NSS ze dne 26. 9. 2012, čj. 6 Ads 151/2011 - 126, č. 2823/2013 Sb. NSS, či judikaturu krajských soudů citovanou v bodu 32 napadeného rozsudku).

[19] Stěžovatel ale důležitý zájem služby neviděl v ničem jiném než právě v pravidelném a nepřetržitěm zajištění služeb LZS a SAR (nic jiného ani netvrdil). To plyne jednak z některých svědeckých výpovědí (srov. např. body 41 a 43 napadeného rozsudku; na stejné výpovědi odkázal NSS i v již rozhodnutých věcech), ale také z toho, že služební pohotovost byla plánována na rok dopředu organizačními rozkazy či zcela obecně Směrnicí LZS/SAR pro celou 233. vrtulníkovou letku. Na tomto způsobu „plánování“ služební pohotovosti se navíc v celém posuzovaném období 2005–2008 nic nezměnilo. NSS tedy dodává, že důležitý zájem služby nebyl dán nejenom v roce 2007 (což správně dovodil krajský soud), ale ani v letech 2005, 2006 a 2008.

III. A. 3. *Rozdělení směn na výkon služby a služební pohotovost bylo jen formální*

[20] Konečně se NSS zabýval i třetí otázkou, tedy tím, jaká byla faktická náplň činnosti v době označené jako služební pohotovost (tedy době od 19 do 7 hodin). Krajský soud v rozsudku v záhlaví podrobně rozebral podklady ve správním spisu právě pro zodpovězení této otázky (a především pak k období roku 2007, u kterého původně dovodil, že služební povinnost byla formálně nařízena, srov. bod 30 napadeného rozsudku). Uložil ale správním orgánům, aby znovu posoudily a postavily najisto, v čem se období služby a pohotovosti v případě žalobce lišila (mj. i s ohledem na prováděnou předletovou či jinou přípravu). Podobně jako ve věcech 1 As 246/2021 a 1 As 247/2021 ale NSS dospěl k závěru, že opětovné posouzení věci ze strany správních orgánů není namístě (srov. konkrétně body 55–57 druhé citované věci, na které NSS níže navazuje). Již

na základě dosud shromážděných podkladů je patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální (a otázka předletové přípravy je naopak zcela vedlejší).

[21] Svědecké výpovědi ve správním spisu sice nejsou zcela bezrozporné (srov. výpovědi o tom, že mezi dobami výkonu služby a služební pohotovosti nebyl žádný rozdíl, v bodech 41 a 43 napadeného rozsudku a výpovědi v tom smyslu, že vojáci drželi pouze pohotovost a mohli odpočívat či se seznamovat s úkoly pro další období v bodech 38 a 44). V zásadě ze všech výpovědí nicméně vyplývá (na což ostatně upozornil i krajský soud v bodu 47 napadeného rozsudku), že *určitou činnost* vojáci vykonávali, ať se již jednalo o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání, předletovou a poletovou přípravu, nebo dokonce o další činnosti jako výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod. Vojákům v režimu služební pohotovosti tedy byla v jejím průběhu nařizována *minimálně* činnost, která je hlavní náplní služeb LZS a SAR.

[22] NSS také zdůrazňuje, že celý režim „12/12“ sloužil právě k nepřetržitému zabezpečení služeb LZS a SAR. Vojáci v režimu služební pohotovosti v té době (od 19 do 7 hodin) představovali *jediné členy letky* připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR (jiní vojáci, kteří by v té době vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR, nebyli). Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku (viz výše bod [19]). Podstatou služeb LZS a SAR je navíc neustálá připravenost ke vzletu vrtulníku (v časových limitech 4, resp. 10 minut), přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přitom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby bez ohledu na to, zda nějakou činnost fakticky vykonávali. Stěžovatel ale nijak nevysvětlil, proč by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin (a na vojáky, kteří jako jediní museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR) nahlíženo jinak.

[23] Rozdělení směn LZS a SAR tedy bylo čistě formální a účelové a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany. Žalobce tedy splnil všechny podmínky pro to, aby byl jeho nárok na dorovnání ušlého platu důvodný.

III. B. K promlčení nároku za červenec 2005

[24] Na závěr se NSS zabýval námitkou stěžovatele, která se týkala otázky promlčení. Stěžovatel se ohradil vůči tvrzení krajského soudu, že rozsah promlčených nároků posoudil odlišně oproti správnímu orgánu prvního stupně (viz část III. B rozsudku krajského soudu). Tato kasační námitka však nemá oporu v napadeném rozsudku ani ve správním spise. Jak velitel útvaru, tak stěžovatel považovali za promlčený i žalobcův nárok na plat za červenec roku 2005, byť každý označili jiný den, kdy žalobce uplatnil nárok na něj (velitel útvaru považoval za den jeho podání 27. 8. 2008, podle stěžovatele se tak stalo dne 26. 8. 2008). Jelikož posledním dnem pro uplatnění nároku na plat za červenec 2005 byl 16. 8. 2008, posoudily správní orgány i krajský soud otázku promlčení správně. Korekce data podání žádosti, kterou provedl stěžovatel v napadeném rozhodnutí, nemůže mít na posouzení věci vliv.

pokračování

IV. Závěr a náklady řízení

[25] S ohledem na výše uvedené NSS zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta poslední s. ř. s.). Byť musel podstatně korigovat úvahy krajského soudu, souhlasil se závěrem, že rozhodnutí stěžovatele nemohlo obstát. Již v pilotních věcech NSS vysvětlil, proč rozhodnutí krajského soudu nezrušil a nevrátil mu věc k novému posouzení, případně proč se zrušením rozsudku nepřikročil i ke zrušení napadeného rozhodnutí. Tyto důvody se uplatní i nyní (blíže 1 As 247/2021, body 63–64).

[26] Při novém posouzení věci je však stěžovatel vázán jak závěry krajského soudu (v tom rozsahu, ve kterém jeho úvahy NSS nekorigoval), tak závěry v tomto rozsudku. Především tedy musí vycházet z názoru vyjádřeného NSS, že nárok žalobce na doplacení ušlého platu, včetně případných dalších příplatků, je důvodný. Je pak na stěžovateli, aby určil (s ohledem na zjištěné odsloužené doby), jaká bude konkrétní výše tohoto nároku.

[27] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Neúspěšný stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, to má naopak úspěšný žalobce. NSS žalobci přiznal náhradu nákladů řízení za jeden úkon právní služby, a to sepis vyjádření ke kasační stížnosti [tj. úkon podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif]. Za tento úkon náleží náhrada ve výši 3 100 Kč a paušální částka 300 Kč. Zástupce žalobce je plátcem DPH, soud proto zvýšil náhradu o částku příslušné daně. Celkově je tedy stěžovatel povinen uhradit žalobci na náhradě nákladů řízení částku ve výši 4 114 Kč.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. dubna 2022

Zdeněk Kühn
předseda senátu